

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rott minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. újp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. újp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozfordásáért rendelést tehetnek
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetn helyben a szer-
kesztőségénél, vagy a helybeli könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvételnek. A
beigatásért minden három hasábos
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díj számíttatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Uhrmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, augustus 9. 1859.

32. szám.

Második évi folyam.

A „Példa”-szónak mythologiai eredetéről.

Régi dolgok fejtegetésénél, ritkán kerülhetjük ki az idézetet. Meglehetünk azonban elégedve, ha kimutatnunk sikerült, a mit kimutatni akartunk.

Pamphili Eusebius írja Praep. Evang. Lib. XI. cap. 12. edit. Basilien. 1549. fol. — alexandriai Kelemen után „Clemens quoque noster in sexto (Stromatum Lib. V. sect. 14) dicit: Mundum, inquit Philosophia (Religio) barbara, alium intelligibilem, alium sensibilem censet: alterum primitivum, alterum boni Exemplaris Imaginem.” Azaz: Kelemenünk is a Kárpitokról címzett könyveinek hatodikában beszéli: hogy a barbar (nem görög, idegen) hit szerint is két világ vagy, lelki és testi, vagyis, láthatatlan, és látható; amaz az eredeti, ez meg ama jó Példának hason képe. — Plátó nevezett Eusebiusnál, contra Philosophos, cap. 36. szintén visibilem Mundum, az alvilágot, ad Exemplum intellectilis Mundi, lelkek világának hasonlatosságára alkotnak lenni mondja. — Ugyan is a nap, hold, és a fényes csillagok a láthatatlan lelkek szekerei, melyen járnak; e fölfogásból nevezetlik az esmeretes északi csillag Göncöl-szekerének; mely kifejezés Babylonba utal: mert az egyiptusiak szerint, hajókon ülnek az istenek.

E közönséges eszméből, hogy ez az alvilág a fölvilágnak hasonmása, kivált az okos lelkekre nézve, e hitágazat származott „Mikép az égen, úgy itt a földön is.” „Nach den Meinungen des Parsen Systems, alles Irdische ist Symbol des Himmels.” Kleuker Fridrich Zend Avesta, III. Th. S. 28. — Sallustius Philosophus de Diis et Mundo, azaz: Coelo, cap. 4. a napimádókat egek utánczóinak nevezi „Nos Mundi imitatores.” A külső szertartások is e végre néztek „cum Mundo nos, Diisque coniungere nituntur.” Ugyanott. — E fölfogás nyomát találjuk Cicerónál is de Senectute: „Sed credo Deos immortales sparsisse Animos in corpora humana, ut essent, qui Terras tuerentur, quique Coelestium Ordinem contemplantes imitarentur eum (t. i. Ordinem) Vitae modo atque constantia.” Azaz: az embernek az égen járó nap-istenről, mint a világrendszer főnökétől kell jámbor életre példát vennie. Valamint ő a setétség (Ármányon) úgy az embernek is győzedelmeskednie kell rendetlen indulatain.

Keleten, mint tudjuk, a napistennek a világrendszer fejének egyik divott neve Bál, és Bél, ő volt a pogányságban a jámbor élet tökéletes Példája, róla maradt nyelvünkben is örök emlékezetben a Példa szó, valamint a Bálvány név is. — Bővebb magyarázatát e hitágazatnak Plutárchnál, De sera Numinis vindicta, találom, hol e tárgyra nézve így hangzanak sorai „Proinde, hoc primum considerate, quod, Platone auctore, Deus se in medio Exemplar omnium bonorum cum proposuisset, humanam virtutem, qua homo similis Dei, aliquo modo saltem, redditur, parandam concessit his, qui Deum sequi possunt. — Idem ille Plato visum in nobis a Natura fuisse accensum ait, ut spectatis admirandisque coelestium corporum motibus: Anima nostra (a szellem) amplecti condocerata decorem et ordinem: odium conciperet incompositorum et vagorum motuum, temeritatemque, et casui fidentem levitatem fugeret, tanquam omnis vitii et erroris originem. Non est enim maior alius fructus, quem ex Deo possit capere homo, quam, quod imitatione pulchrorum et bonorum, quae divinae naturae insunt, virtute potitur.” — Azaz: Ezért is, mindenek előtt tudjátok, hogy Plátó szerint, isten minden jóra Például tette ki magát (a magas égen)*) hogy az ember őt követhetvén, valamikép hozzá hasonlithasson. — Csakugyan Plátó mondja: azért adattak szemeink, hogy azokat az égre függesztvén, az isteneknek álmélkodásra méltó szép rendéhez szokjunk, meggyűlöljük a szeles indulatokat, a tökéletlenségre hajló vakmerő könnyelműséget, a bűnöknek és hibáknak e csiráit. Mert a hit csak úgy használhat, ha az ember az istent követi, a mi szépet és jót lát benne, ahoz szoktatja magát, azt tulajdonává teszi.

Németben is ez a Bild névnek eredete: „was ist imponanter und imponirender als das Bild? mond egy német mythologus, die Wahrheit einer heilsamen Lehre in Bildern vorzuzeigen, welche Lehre in der Armuth des spracharmen Volkes verloren gehen würde; aber im Bilde verewigte sich. Das Bild ist für Gemüther

*) A beszéd nem foly azon láthatatlan valóságról, kit mi keresztények istennek nevezünk, mert ő a pogány hit szerint is, menyben lakozik: hanem a napban sátorát felülő istenről Bál-Bélről, az égen járó napról.

erwecklicher, als die gründlichste Belehrung“ — S egy másik „Merkwürdig ist der Vielsinn des Wortes Bild- (in der altschwäbischen) Sprache. Es wird damit nicht nur ausgedrückt, was wir auch Bild nennen, sondern auch Gestalt, Aehnlichkeit, Schatten, Nachahmung, Beispiel, Parabel u. a. — ferner heissen Exempla Pilidpuoh = Bilidpücher sat.

Már csak jelen rövid értesítésből is kiderül, hogy nem kell, nem lehet minden magyar szót az etymologia rendes útján származtatni; az ős népek régibb nemzetektől kölcsönözték eszméjük kifejezésére a neveket; az tartatik pedig régibb nemzetnek, mely leghamarább civilizálódott, mint az egyiptusi, utánna Babylon sat.

Podhradczky József.

Dobrai népszokások.

Ránosztai Rezsőtől.

(Folytatás.)

IX. Kézfogó és kendőcsere.

Meg levén a lakodalni előzmények — melyek a nép nyelvén „szokások“-nak neveztetnek — a kézfogóra kerül a sor. Az erre kitűzött napon — mely leginkább szünelő — szombat — szokott lenni, egy násznagy és a nyoszolyóasszony kíséretében a vőlegény arájával lelkészéhez mén, hol a fiatal szivrokonok ünnepléses kézfogással egymásnak eljegyeztetnek az illető tanuk jelenlétében... Ezen szertartás után a mint vanak akkorra a legény szülei és rokonai is megérkeztek; és szerencse kívánatokkal fogadván a már eljegyzett fiatalokat „éljenek“ között leültetik őket a tulipános nagy ládára, mi a legnagyobb megtisztelés jele... Azután megkezdődik a lakmározás, vagy az ugynevezett csattogó s ezen alkalommal a vőlegény és ara kendőt cserél egymással, még pedig nem üresen; hanem a kendővel együtt bizonyos ajándékot is szoknak át-szolgáltatni. Abban a kendőben ugyanis, melyet az ara ad vőlegényének egy fonott kalács és egy csokor virág van, a melyet pedig a vőlegény ad, az egy tallért vagy huszast rej: basapiros mélyében, és ezek neveztetnek jegyajándékoknak. Csekélységek az igaz, szornyü csekélységek! De ha meggondoljuk, miként a nép e csekélységekkel is jobban magához tudja kedvesét vonzani, mint műveltebbjeink százezreseikkel, akkor nem sokat mondhatunk hozzá, legfeljebb is annyit, hogy a népnél a jegyajándék csak külsőség, míg magasabb körök szerelmi és hűségü delejtüül használják.

A kendőcserekor szabad a vőlegénynek menyasszonyát nyilván megcsókolni, sőt ez bevett szokás.

Az elkendőzés után következik a háromszori kihirdetés, három egymásutáni vasárnapon. Ezen hirdetések — míg a vőlegény szokás által érvényesített törvénytől fogva jelen lenni köteles; az arának csak mutatni is magát igen nagy megszólásra méltó dolognak tartatnék. A vén anyókák mindjárt akként magyarázgatnák: „hogy csak magát mutogatni jelent meg....

az pedig nem szép egy leánytól ilyenkor... az ilyen leány nem igen szemérmes.“ mely megszólalásokat azután hogy elkerüljék a szegény leányok inkább itthon maradnak egész naphosszat is. Azonban ilyenkor az otthon maradás sem oly kopár örömtelen mint más körülmények között talán volna; most az is megtermi a maga virágait; mert a mellett hogy az arát minden ruhadarab — melyet elrakosgat vagy varr — boldogságnak hajnalára emlékezteti, vőlegénye is gyakran meglátogatja őt. Eljön a kedves ifju, elmondja a nap eseményeit, elbeszél a jövőről, s az eddig nélkülözött hosszabb tanutlan együttlét háborítatlan csöndes perceiben a szerelem kebelre ható édes szavaival festi leendő boldogságukat — a kedves családi élet boldogságát, mely oly bájoló rózsaszinben mosolyg elébök biztató reményeik életus zöld lombjain át, mintha soha soha egyetlen bánatos perc sem akarná megzavarni az életben.... S az a gondtalan ábrándos fiatalság úgy előrül annak a képzeletben teremtett boldogságnak, úgy elringatja magát azokba az édes tünékeny álomképekbe, annyira bele szeret egymás karjaiban a családokkal telt remény távol kódén felpirult rózsaszín káprázatokba, hogy: akár soha nem kíván a valóságra ébredni... de hisz úgy vagyunk azzal, a képzelet világa édes bájoló... s sokkal jobban esik magunkat boldognak álmodni, mint ébredésünkön azon keserű tapasztalatot elhinni: hogy az álom mely bennünket boldogított, csak rövid időre teremtetek — s bár mily kellemes volt is nem — való.

Ezenben mindkét házban nagyban folynak az előkészületek. Kenyeret kalácsot sütnék, s ha csak valamire való tehetségü gazdák a szülék, gyermekeik lakodalmára legalább egy egy borjut levágnak, hozzá járulván még a minden háznál nagy számmal tenyészteni szokott aprómarhák is. — Lúd, kacsa, csirke, pulyka s többféle tollas jószágok szintén kés alá kerülnek ez alkalommal, s hogy minden kellő rendben el legyen készítve — a két háznak valamennyi nő rokonai — egy-két nappal a lakodalom előtt — már... mind, mind ott segitenek sütni, főzni; tevéen a konyha nemes művészete felett sokszor csupa jószándékhól olyan beszédes észrevételeket, hogy a tizedik házhoz is kihallik... különösen az aránál: hol a híres és egész életkérdéssé vált „nászkalács“ készítése levén a leghatalmasabb feladat annak minél dicsőbb módon megoldásában valahány nőrokon csak van, mind, mind egész fejtöréssel részt veszen... azon igyekezve, hogy az ara által süttendő „tésztafélék is egyszersmind — minél jobbak és szebbek legyenek“

A „nászkalácsot“ a menyasszony mint saját sütését mutatja be lakodalomkor a vendégeknek; azért azon kell igyekezni a háznak, hogy általa minél nagyobb dicséretet és magasztalást érdemelhessen ki a menyasszony. De az igyekezeten nem is mulik ugyan soha, mert a nászkalácsnak nem csak a beljóságára, hanem külalakjára, feldíszítésére, cifrázására is különös ahitatszerű gond szokott fordítatni.

A nászkalács rendszeren majd öröklő nagyságu, s

felcifrázására sokszor tizenkét—tizennégy öl verespiros szalagocska is felmegyen. Tele van aggatva aranyos dióval, apró gyümölcsessel, fonálra fűzött pattogatos tengeri szemekkel, apró tésztácskákkal. Úgyesen reá illesztnek néha szebbnél szebb virágokat, pávatollat, ezüstös gyöngyöt, piros kalárist és több efélét... úgy hogy az egész: „szörnyü szép és borzasztó gyönyörű“ kivált annak, a ki először látja.

Ilyen készülétek közt elérkezik a fiatal házasulandók által annyira ohajtott és várva várt idő, mely szerelem boldogságában dobogó sziveiket a házaselet rózsaláncával egy hosszú életre összefüzi: ... az esküvő napja.

X. Az esküvő napja, és nászlakomák.

Reggel mihelyt virrad mindkét háznál örege apraja talpon van s ünnepies ruhát ölt, sőt cifrálkodik. A vőlegény sötétkék finom posztóból készült magyar ruhába öltözik, melyen rendszerint több a vitézkötés meg a zsinórzat, mint a posztószin; lábára sarkantus csizmát húz, fejére feltollazott pörge selyemkalapot tesz, s midőn már gondolja, hogy arája is felöltözhetett, saját násznagya kíséretében elmegy a leányos házhoz menyasszonyának s a többieknek: „szörenciés jó rieggielt“ mondani, honnan, miután a leány vőlegénye kalapjára az előbb már e célra szánt s elkészített szalagot felkötötte s mellé egy csinos virágcsokrot feltűzött — ismét haza térnek, és a megérkezett vendégekkel — kiket a hivogató összegyűjtögetett, elkezdődik a „repkedő“, mely nem egyéb mint zeneszó nélküli tánc csupa férfiakkal és férfiak közt — mert megjegyzendő, hogy a vőlegényhez esküvő előtt csupa férfi vendégek gyűlnek csak, a nőket a menyasszonyos ház fogadván be. A repkedő addig tart, mignem minden meghívottak egybegyűlnek, ideértve a zenészeket is; és csak arra való, hogy a jókor érkezettek a többieket várva el ne unják magukat. Ha a vendégek már mind együtt vannak, s a zenészek is eljöttek, megszólal a zene és a vőlegény eljárván „utolsó legénytáncát“, a násznagy vezénylete alatt zeneszó kíséretében elindulnak az ara házához, utközben egyre danolgatva a zene mellett.

A kinek most kedve nincsen ihaja!
Annak egy csep esze sincsen ihaja!
Akassza magát a füstre
Vagy a nagy káposztás üstre uhajja!

Házasadjék minden ember ihaja!
Lesz akkor kedv bor és kender ihaja!
A bor mellett jó dolgunk lesz
A kenderből szemfedőt vesz. Ki meghal!

Nem jó a magányos élet ihaja!
Mert úgy az élet nem élet ihaja!
Párosan virul az öröm
A családos házi körön Igaza!

Az ara házánál a menyasszony — fején fehér csináltvirág koszorúval ünnepi menyegzős ruhájába öltözve — nyoszolyós leányi közt fogadja az érkezőket; egész az utcaajtóig eleibök menvén. Azután elveszi

mindenik vendég kalapját — s felbokrétázás végett átadja a nyoszolyólányoknak. A bokrétázásnak vége lévén a kalapok pitvarban álló tulajdonosaiknak visszaadatnak s a két ház egyesült vendégei elindulnak az esküvőre: legelől a két násznagy megyen, utánna a nyoszolyók s néhány nőrokonai közt a menyasszony. Hajába fonott szalagja földet seper s viritos piros ruháját a harmadik utca gyermekei is csodálva szemlélik. A menyasszony után a férfi vendégek vonálnak és a vőlegény. Az egész menetet végre a két vőfél és a hivogató zárják be, kiknek ruhájukra egy-egy nagy szalagcsokorba kötött bokréta van tűzve, s kezükbe felkendőzött pálcát vesznek. Hogy az ily nászmenet körül száz meg száz bámész gyermek szaladgál jobbra balra, azt nálam nélkül is könnyen elgondolhatja minden olvasóm.

Megérkezvén a nászmenet az istenházához a vőfélek és a hivogató bemennek — az e dologról már régen értesített lelkésznek megjöttüket bemondani, kivel azután az egész nép egyházba mén s a szokott szertartással végbe megy az a boldog perc, melyről kedves Petőfink azt éneklé:

Legboldogabb az ember akkoron...

Esküvés alatt a menyasszony vőlegényének baloldalán áll, ha pedig megesnék hogy nem oda állana, az asszonyok legott rendre igazítják. Szokásban van esküvés után a menyasszony röpités... A mint ugyan is a pap szavai elhangzának, melylyel a két hűséget esküvőnek szövetségét megerősíté, legott két éltesb asszony megfogja a menyasszonyt karjánál fogva s az egyházból szélgyorsan kiszalad vele... Ennek okául azt adják: hogy az eskü alatt netalán elpirult leány igy hamarabb megmenekszik a férfiak fürkésző tekintetétől... De az ajtónál azért még is megvárja a vőlegényt menyasszonya; és az egész nászsereg úgy a mint jött szép rendben vonul hazafelé — csak azzal a kis különbséggel: hogy a vőlegény most már nem hátul a férfiak között, hanem elől menyasszonyával megyen, a vőfélek pedig szabadságot vesznek maguknak — zene közben — egy két hatalmasat kurjantani, mire a többi fiatalág sem állhatván meg, hogy hallgasson; hármat négyet lódit rajta, s lesz kurjongatás meg kurjongatás, hogy szinte ugrálnak bele...

Azután a leány szüleinek házához érvén a menyasszonyt vőlegénye, a násznagyok és nyoszolyók be-kisérik. A nőrokonok és vendégek szintén bemennek és azután ott is maradnak. De a vőlegény és násznagya csakhamar ott hagyják az arát s a kapu előtt várakozó férfi vendégekkel — szünni nem akaró tánc, zene, kurjongatás, dalolás között — arra felé tartanak, honnan esküvő előtt legelőször kiindultak; tudniillik a vőlegényes házhoz. Utközben a zaj, a vigság mindig jobban és jobban nő, minél közelebb vannak célukhoz, míg végre midőn a kapun beérve a szobába nyitnak, tetőpontját látszik elérni, s nem hagynak békét a vőlegénynek, míg csak a ruháját csupa jó kívánatok közt le nem esókolják ölelik róla. Hozzálatnak a kalács, fánk és borfogyasztáshoz — reggelizésképen; — el-

elugorva egy-két csárdást lassabban vagy szaporán, mit sem törődve azzal, hogy táncosnők hiányában egyedül kell járniuk... Hogy a leányos háznál ez alatt szintén azon vannak, miként minél kedélyesebben töltsék az időt, az kétséget nem szenved; csak hogy már nekik nőknek, leányoknak magukban sokkal nehezebben megy a mulatság, mint a férfiaknak... de különben van mit nézniük ilyenkor, hogy még is egészen el ne unják magukat, ha már mulatságosabb időtöltést nem találnának ki... ott a menyasszony koszorustól ruhástól;... a szép pirosra sült aprómarhákat, megtűzdelt borju cimereket, finom tésztákat most rendezgetik, a házinő meg az illető násznagy és szakácsnők... ezekbe a vendégek is bele szólhatnak, s megbírálhatják ha tesszik. A sütek és csemegék ügyesen elrendeztetvén a vőlegényes házhoz szállítatnak által, mely átszállítás nem csekély fáradságukba kerül a vőféleknek és nyoszolyóknak; mert nagy mennyiség levén és többnyire törékeny féle az átszállítandó jószág, a mellett hogy nagyon keveset vihetnek egyszerre belőle, számtalanszor járni kénytelenek — még a legnagyobb vigyázatot is igényli... de ezt a fáradságot nagyon szívesen megteszik az illetők — különösen a nyoszolyók nem bánnák akár hányszor kellene is járniuk a vőlegényes házhoz, mert ott szól a zene s járja jó kedvében sok szép fiatal legény egymagán. Ha pedig észreveszik a nyoszolyókat nem járják egymagán, hanem bekérik őket s addig el sem is eresztik... míg derekasan meg nem táncoltatják csupa pihenés fejében, mit az életteltjes fiatal leányok nem adnának semmiféle pihenésért a világon. Csak az a nagy kár, hogy nem lehet hosszas azon kedélyes mulatság melyet a legények a szép nyoszolyóleánykák társaságában élveznek; mert a bájterjesztő kis kóborlóknak hamar haza kell sietniük, mert ha násznagy uram megtudná odaát, hogy ők még táncra is ráérnek, majd adna nekik... így azután a fiatalság ismét maga marad a vőlegényes háznál, s mert az ott levő öreg férfiak még kevesebbet érnek mint ők, a táncra nézve; násznagy uram pedig — értem a vőlegény násznagyát — mindig sarkukban vagyson hogy: vigan, vigan; hát neki kezdenek, vagy folytatják újra egymagán... és az öregek biztatása által ugyan csak viggá válik a — különben sem hallgatag — mulatság s tart egész délig; illetőleg addig, míg a menyasszonytól minden szükségesek, vagy ez alkalomra szántak meg nem érkeznek s a vőlegény házánál a násznagy és szakácsnők által a „nagy teríték“ — kint az udvaron ha szép idő van, vagy ben a pajtában és szobákban, ha esik, s hideg az idő — el nem rendeztetett. Az ily mulatság „csonka tritará“-nak hivatik, mind a nők, mind a férfiak részéről. A csonka tritarákbani táncok „lompos“ „betyár“ és „füligborzos“ címek alatt ismeretesek a nép előtt....

(Folytatjuk.)

Temesvár kereskedelméről.

A bukásokról.

(Folytatás.)

Tény és igazság, például, hogy a tehetségen teli terjeszkedés az üzletben, mi egyszersmind elég számos esetben bukásra is vezet, és csak igen ritka esetben vezet gazdagodásra, hiba, sőt a baj felismertével is tovább üzve bünné válik, mert idegen vagyont kezel vigyázatlanul, azért az ügyetlenségnek csak az üzleti bővítést tekinthetém, a valódi terjeszkedést pedig több heterogen üzletek vállalatában tekintem de — viszonyainkra fordítva figyelmemet, — egy ily terjeszkedés áldozatát nagyon óvatosan merném csak elítélni. Ha egy ifju kereskedő, ki ügybuzgalommal és szenvedélyvel lép pályájára, a nagy világban kissé körültekintett, az ottani szakozott szervezeteket látta, és tapasztalta, hogy nincs majd egy igénytelen kis hulladék, mely kereskedésnek, gyakran külön kereskedési osztálynak tárgyát ne képezné: ha egy ily ifju tettvágyó kereskedő megtelepszik nálunk, és nem hulladékokat, de egész kereskedelmi szakokat mellőzve, milliónyi anyagokat figyelem nélkül elromlani, természeti nagybecsű kincseket kiaknázatlanul lát, — szinte fáj benne a lélek, fordul jobbra, figyelmezteti egyik ismerősét, buzdítja, készíti e sokat ígérő ér kibányászására, — de megmosolyogják, — fordul balra, rábeszélni akarja és ösztönzi a másikat, karolja fel ez és ez új vállalatot, melynek isten is ide teremté hazáját, szép kilátása van, — de azt kapja válaszul, hogy ha oly szentül hiszi amaz üzlet gyönyörű jövőjét, léptesse életbe maga. Ekkor egy belső tusa foglalja el a kereskedőt, tanácsot külről nem kap, legfeljebb kedvetlenítőt, és utalásokat korábbi hason vállalatok sikertelenségére, ellenben biztos hite erősítettik egy-egy hírlapi tárgyalás által, gyakran még hazafui buzgalom is járul hozzá, — és belevág az új vállalatba. Maga a szándék szép, sőt a számítás is jó, de két üzletet, melyek egymást sokszor ugyanazon helyen nem szenvedik, szoros és kellő ügyelet, vezetés alatt tartani a vállalkozó iparkodik ugyan, de még sem bír, így aztán vagy egyik vagy másik, sokszor mindkettő sántikál, akadoz, egyik a másiknak zavarát növeli, a heves ifju higgadt gondolat helyett fejét veszti, s mire körültekint, a zivatar beköszönt.

Hogy nálunk kevés a pénz, az elcsépelet panasz, de én azt mondom, még kevesebb az ember, s így ha áldott tartományunk kínálkozó kincseit ki akarjuk zsákmányolni, szükségkép több üzlet jö egy-egy főre, mi csoda, ha akadnak egyesek, kiket az alkalom csalogató hatalma elragad, az igyekezet jó, a szándék tiszta, de a feladat egy ember tehetségét felülmulja. Ily eseteknek gyakran csak később terem meg gyümölcse az által, hogy a jövők figyelmeztetve vannak egy megkezdett akna kecsegtető kincseire, de kidőlt elődeinek csak hallgatag hálával áldozhatnak. Még jó, ha áldoznak, de mai időben az is ritka: külföldön az eszmék is drágán fizettetnek, nálunk a tettek is kigunyoltatnak, ha a kezdet nehézségein diadalmasan áthatolni nem bírnak. — Igen, nálunk inkább az ember kevés, mint a pénz, olyan ember, ki a korszellem és belső ösztön által tevékenységre kész, mert hiszen elég itt a pénzes ember, de tétlenül éldeli jövedelmeit, a helyett, hogy szükséges vállalatokban tevékeny résszel járulna a haza felvirágoztatásához, — gyakran pénzét

ugyan kikölcsönzi, de a tőkeigénylők nagy concurrentiája által felcsavart oly százalékok mellett, hogy a használónak nincs oka megköszönni. Így mennek tönkre a virágozható vállalatok, s aztán kikiáltatik, hogy az alföld nem vállalatokra való, ámbár ez adja a nyers terméket, ez fogyasztja a gyártmányt, — de azért itt gyártani nem lehet! Minő anomalia.

Látva a bukások okait, minden egyes esetről hamar képeztet az ember magának ítéletet, minnek tulajdonítsa azt, s az egyén kisebb vagy nagyobb bűnösségét meghatározhassa. Nem mellőzhetjük el még azon észrevételt, hogy alig van a polgári áthágások közt egy kettő, mely oly feltétlen korholásnak, oly sokáig tartó lenézésnek volna kitéve, mint egy bukás, s ennek okát csakis gróf Brandenburgnak a porosz kamrában nyilvánított axiomája fejt meg, miszerint in Geldsachen hört die Gemüthlichkeit auf. Itt gyakran még azok sem mutatnak részvétet és sajnálatot, kik a bajjal érintve sincsenek.

Miként lehetne pedig a bukásoknak telhetőleg elejét venni? ez oly kérdés, mire minden egyes szemlélő másképen felel. Egész a legközelebb jelenig a törvényhatóság is a bukottak iránti szigorral látszott hajolni, mint praeservatívára, meggyőződve azonban több jelenségek által, hogy vannak esetek, midőn a bukás büntelen, legujabban enyhíté a bukottak hitelezőivel egyeztetését, arra számítva, hogy a hitelezők is tekintetbe veszik a bajt előidézett körülményeket, sajnálni fogják a bukottak jövője egész megsemmisítését, s telhetőleg elkerülni a hozadalmas és költséges csődtárgyalást. Mennyire igazoltatik a m. törvényhatóság e várakozása, az természetesen az esetleges hitelezők egyediségétől is függ, ovatosságból azonban bölcs rendeletnek tekinthető, hogy ha az adóssági összeg képviselőinek két harmada a békés kiegyezés mellett nyilatkozik, a netáni indulatosb hitelezők a szegény bukott terhes állapotának megszüntetését nem gátolhatják, mint például ez az eddigi csőd eljárásánál lehető volt. Jelenleg éppen oly kritikus időszakot élünk, midőn egyszerre pangás, árcsökkenés, követelések vesztései, idegen bukások sújtják az üzletvilágot, s mint minden háborus korban az élvezett hitelek bizalomhiányból tömegesen mondatnak fel. Tessék ilyenkor pénzt teremteni. Egyáltalán nyomasztó lidérc már 10 év óta a bizalomhiány, s a forradalom előtti állapotok a mai kor emberének paradicsomi meseként hangzanak fülében. A bankjegyek gyakori értékvesztése ennek oka, vagy a forradalmi harcok alatt is azok következtében gyakran előtérbe lépő személyes gyűlölség, sőt nemzetiségi ellenszenvék? ezt annál nehezebb eldönteni,

mert látjuk, hogy az alsóbb néposztályoknál is eltűnt ama hűség és lelkiismeretes ragaszkodás uraik személye és vagyona iránt, mi ellen azelőtt csak esetlegesen lehetett sértéseket találni. Ha a civilisatio nem csendesen, önhatalma által terjed, hanem erőszakos rázkódások öntik be egy ország népei közé, mindig csak a dögleletes salak jár elől. Ha a szellem emancipatiója magával hozza a vallástalanságot, mint ez nálunk történt, úgy bár maradtunk volna terra incognita a nyugat előtt.

A bukások praeservatíváinak tekintetnek a hitelintézetek, mert olcsó kölcsönrel segítnek a zavarba jött kereskedőn, — de ezek csak az üzletpangás, a kelet megakadása miatt megzavarodottakon segíthetnek, minden más esetben visszaéléseknek kitévők. Így például a kereskedelmi hitelintézet csak árületétemény mellett kölcsönöz, ki tehát jószágát elzálogosítja, másfelől zavarán segíthet; ugye a terménykereskedők ezt másként zsákmányolták ki, mert a bizományba adott jószágra legott kölcsönöztek, s ezen pénzen tüstént új szállítványt vettek, ezzel is ismételvén a fenebbit. Most a jószág ára felére leszállni fenyegetőzik, s így a fenebbi modort követett egyén meg van semmisítve.

„Dolgozzék kiki csak sajátjával, ne hitelre,“ — mondják legtöbben, de ezek nem ismerik a kereskedés viszonyait, minnek éltető eleme éppen a hitel, mely a létező készpénz értékét megtízszeresíti, s azért jótéteményei ezerto számosabbak, mint kárai, hasonlólag mint a hatalmas clemnek a tűznek.

Lássék bár első tekintetre abszurdnak, visszatérek imént mondott panaszomhoz a civilisatio salakjáról. A gyökérből lehet csak egy ily nagyszerű baj orvoslását kezdeni, az ifjuság vallásos és erkölcsi nevelése által, hogy azok könnyelműségüknek gátot vetni, a császnak ellenszegülni, önviseletüket szigorun bírálni, mások iránt jogosok lenni tanuljanak, az által az idegen vagyton kezelésénél a leglelkiismeretesb ovatossággal járjanak el, a tulságra ingerlő szenvedet fékezzék, ekkor nem fognak oly hamar zavarba jöni, s habár a szigoru moralitás esetleges szerencsétlenségeket nem gátol meg, így azért bukások csak úgy fordulnak elő, de legalább ne idéztessenek elő visszaélések által.

Odáig pedig legyenek a felnöttek ovatosak üzletük kiterjedésével, és lelkiismeretesek benn, hogy az elkerülhetlen rossznak vissza-vissza térte minél gyérebb legyen, hiszen már úgy is beteljesedett rajtunk e szakmában is, hogy csak „maga kárán okul a magyar.“

— — — y —

T Á R C A.

A vetélytárs.

Beszély.

Emiliától.

(Folytatás.)

Kétszer, háromszor olvasta el a levelet Árpádina, olyan áhitattal, annyi bensőséggel, mintha imádkoznék; alig tudott

szabadulni e soroktól, pedig úgy tépte, úgy szaggatta szivét minden szó, a mi ott írva volt.

Végre összehajtotta, keblébe rejtette, széttépte az asztalon levő három levelet; leült, hogy másikat írjon, de néhány szó után eldobta a tollat kezéből, felugrott ültéből, és nyugtalanul fel s alá járt a szobában.

— Igy jó lesz! — kiáltá fel lelkesülten — ezzel tartozom neki! — és szemei ragyogtak, és arcát pir futá be, és

e pillanatban valóban szép volt e nő; nem olyan szép mint eddig, hanem a megtisztult lélek magasztos kifejezésével, mint a hogy az ihletett festők a bűnbánó Magdolnákat festik.

Lelesült merengéséből a belépő inas ragadta ki.

— Báró Letenyei ő nagysága kérdezteti, ha tiszteletét teheti.

— Oh igen! csak jöjjön! — viszonzá Árpádina, és arcán szelid mosoly terült el.

Perc mulva aztán Letenyei lépett be; de nem is lépett, hanem rohanva szaladt a szobába.

— Bocsánat grófné — lihegé a csudálkozás és rémület kifejezésével, alig tudott szavakat találni — tegnap este eljöttem a forró szerelem szárnyain, és midőn be akarok lépni, azt mondják, a grófné nincs honn. Képzelteti szerencsétlenségemet. A menyország küszöbéről visszalökteni a pokol fenekére! Egész éjszaka egy zemet sem hunytam be; összeveszttem nőmmel; két ezer aranyat vesztettem a kártyában; de örömmel vesztettem; azt gondoltam, annál szerencsésebb leszek a szerelemben; alig vártam, hogy a grófnét lássam, és mit kell hallanom! a grófné el akar távozni!

— Ugy van báró ur, távozni akarok — viszonzá Árpádina nyugodtan.

— Minő gondolat! Bizonyára azért, hogy még jobban kinozzon. Oh Árpádina, mikor elégtel már meg szenvedésimet; mikor hallgatja meg forró esdeklésimet!

— Kiméljen meg ilyen nyilatkozatoktól báró ur! Én önt nem szeretem — mondá a nő méltósággal, és arcát lángoló pir futotta el.

— Oh ne mondja azt Árpádina. Ugy sem hiszem, ha mondja. Már annyi jelét adta szerelmének, hogy lehetetlen kételkednem, mondá Letenyei hévvel.

— Hazudtam báró ur! — viszonzá a nő nyugodtan — én önt soha sem szerettem.

— Hazudott? Tehát csak játékot űzött velem? — kérde Letenyei indulatosan — És tudja-e asszonyom, hogy nem szabad büntetlenül ily játékot űzni!

— Tudom, és készen várom büntetését.

— Az szorosán a büntényhez lesz mérve — mondá Letenyei — ön szerelem nélkül reményeket keltett bennem, illő tehát —

— Ne mondja tovább báró ur — vágott szavába Árpádina — büntessen a mint tetszik, de ne sértsen.

— De mi lelte önt Árpádina? — kérde Letenyei csudálkozva — Még soha sem láttam ilyen hangulatban.

— Az mindegy, azért határozatom hajthatatlan.

— Hogy távozik? Jó, akkor én is vele megyek — mondá Letenyei határozottan.

— Azt ön nem fogja tenni! — viszonzá a nő eliszonyodva.

— És ki gátol abban?

— Én! Mindent fölfedezek nejkének.

— Nem bánom! Utálok nőmet.

— De Jenni önt szereti, s hűtlensége megölné őt.

— Csak önnön áll, hogy azt meg ne tudja — viszonzá Letenyei ürdögi mosolylyal.

— De hát nem hallotta, hogy én önt utálok?

— De igen hallottam! — viszonzá amaz — de annál jobban szeretem én önt.

— Jó — mondá Árpádina kinos tusa után — ön kényszerít, hogy maradjak, és ön ép oly szivtelen mint ellenség, mint a milyen nemtelen férfiú; maradok tehát, a mig önnek tetszik; de tudja meg, hogy utálok önt, undorodom látásától.

— Ismét új szeszély! A szép nők kevésbbé volnának szeretetreméltók szeszélyeik nélkül; holnap majd máskép beszél ön grófné, és ha holnap nem, tehát holnapután, oh az én szerelmem kitartó. Tehát abban maradunk, hogy nem utazik? De ne higgye ám, hogy rászéd! mert ez órától fogva laka kémeimtől lesz körülvéve.

— Felesleges; mondom, hogy maradok; ma este úgy is vigalom lesz nálam.

— Igaz! mától holnapig pedig Árpádina szive ép úgy változhatik, mint tegnaptól maig — mondá Letenyei, és udvarias üdvözet után távozott.

— Csak hogy Jenni boldogsága meg lesz mentve — gondolá a nő, hosszan nézvé a távozó után. Vetélytársnője most olyan magasztos fényben tünt fel képzeletében, hogy minden áldozatra képes volt, csak elhárítsa a veszélyt, melyet életére felidézett. Irizóztató színben állott előtte a jövő; Letenyei nem az a férfi a ki csak fel is tudná fogni a női szivet, nem hogy tisztelni tudná a női sziv önértetét; mindezt tudta, érezte, de ő el volt határozva, és szivét lelkét örületes fájdalmak ijesztgették, de nem látott más menedéket, és el volt határozva, hogy aláveti magát a legnagyobb büntetésnek, az önmegvetésnek, hogy elhárítsa a veszélyt Jenni életéről. Érezte, hogy bűnhődnie kell szivtelen játékaért, és a büntetésnek olyannak kell lenni, a minő a vétek volt, ha csak az isten nem könyörül a megtérő bűnösön.

Nem egyszer fordult meg lelkében az a gondolat, hogy Jennihez fordul, őt kéri fel segítségre, hogy mentse meg Letenyeitől; de mindannyiszor elüzte magától e gondolatot; ezt nem szabad tennie; nem mintha Jenni ítéletétől félt volna; oh mi örömmel türte volna azt, mi örömmel vallotta volna be előtte felsőségét; hanem azért, mert ha azt teszi, felleplezi előtte a tátongó örvényt, hová boldogsága, szerelme sodortatott, megtudja, hogy Letenyei őt nem szereti, és a gyöngéd lelkü nő ezt tul nem éli.

Le kellett tehát tennie e szándékáról, s készen lenni a legirtózatosb büntetésre, mely nő felett valaha méretett; legfőlebb buzni halasztani lehet a büntetés óráját; minél tisztább a sziv, annál erősebben szóal fel benne a remény biztatása válságos percekben, és Árpádina szive most már tiszta volt; bizott tehát, és reményelt; majd meghozza az idő a szabadságot; mikép? azt ugyan nem tudta elképzelni, de egy pillanatot vetett a falon függő acélra, és lelke megerősödött a reményben; vagy az egyik, vagy a másik vége, vagy az isten, vagy a halál fogja őt megmenteni.

VIII.

Nagyon, nagyon el volt merülve Árpádina kinos tépelődéseibe, midőn a komornyik Letenyei bárónét jelentette be, s pillanat mulva Jenni lépett be.

Hiába kísérténém leirni a rémületet, melybe e nő megjelenése Árpádinát ejtette. Neve hallattára felszökött ültéből, hogy elébe siessen, de nehány lépés után megállt; nem birt tovább menni; teste megsibbadt; szivében megállt a vér, egy szék támaszába fogódzva várta e nő megjelenését; olyan volt mint a halott.

Mi hozta ide Jennit? Oly szeszély, melynek még a legjobb lelkü nő is olykor olykor alá van vetve. — Bákay értesítette őt arról, hogy teljesen jóvá tette már tegnapi hibáját, Árpádina bizonyára megvan nyugtatva az ő személyét illetőleg, és azért Jenni el nem fojthatta magában a vágyat, szemébe nézni egy olyan nőnek, a ki annyi ideig a leghevebb barátságot szinlelt iránta, és a ki őt annyira gyűlöli. Eljött tehát minden rossz szándék nélkül; bizton hitte, hogy Árpádina tárt karokkal fogadandja, barátságot hazudik előtte, mint eddig; és ő mindent nyugodtan fog nézni, még csak szemrehányást sem teend neki érte; csak pusztán látni akarja az álnok kétszinü teremést.

De azért még is nagyon fel volt indulva, a mint a szobába lépett. Nem akarta elárulni felindulását, azért csak annál nagyobb hévvel sietett feléje, és észre sem vette Árpádina feldult állapotját.

— Vártalak, vártalak, azt hittem meglátogatsz, és mert nem tetted, azt kellett binnem rosszul vagy, és eljöttem, hogy kipirongassalak. Ma nem szabad rosszul lenned, ily nagy nevezetes napon — mondá Jenni nyájas csevegéssel, mialatt Árpádinát megölelte, és hogy felindulásától magához térjen, kissé lassan vette le magáról a téli felsőöltönyt és kalapot.

Csak mikor egészen visszanyerte nyugodt hangulatát, tért vissza Árpádnához, a ki még mindig ott állt a szoba közepén, kezével egy szék támaszába fogódzva, halvány arccal, zsidbadt elmével, reszkető lélekkel.

— De hisz te csakugyan rosszul vagy? Az istenért, mi lett Árpádná? — kiáltá Jenni, a ki a nő irtoztató állapotát látván, elfelejtett sirást, haragot, tettetést, és csak a szenvedő barátját látta.

— Rosszul vagyok, igen — rebegé ez, halk hangon — de már elmulik. Nagyon, nagyon örülök, hogy láthatlak — és Jenni vállára támaszkodva, lassan, ingatag léptekkel ment vissza a pamlaghoz.

(Vége következik.)

Heti szemle.

— Versec bortermő vidéke ismeretesebb a kereskedelmi világban, mint a történet, vagy főleg a monda mezején. Már csak ritkasága végett is elmondjuk azon mondát, mely a verseci kápolnahegy alján az első kőbánya irányában látható vízvezetékéről fenmaradt, és a nép által Flora vezetéknek nevezetik. 1716. évben, midőn Temesvárot Mustafa beglerbég parancsot osztogatott, Versecen egy török Aga székelt, a ki nyájas és emberséges viselete által a lakosság bizalmát kiérdemelte magának. A népmonda állítása szerint ugyan akkor egy Flora nevű, igen szép oláh leány virágzott itt, a ki alacsony származása dacára a török parancsnok figyelmét vonta magára. A leány naponkint a hegy forrásából hozta agg, és beteg szüleinek számára az ivóvizet, mi észrevétetvén, az Aga gyakran jelent meg a kútnál, vizet vagy virágot kérendő a leánytól. Szépsége és nyíltsága által elbájolva, a török egy izben azt jelentette ki a leánynak, hogy kész őt urnójává tenni, ha szüleit és hitét elhagyva, őt Törökországba követi. Flora oly utalattal utasította vissza e követelést, hogy az Aga majdnem minden reményét veszítette. Azonban az állhatatosság sokszor mindenben győzedelmeskedik. A török nem tágitott, és végre a szép oláh leány beleegyezett, hogy őt követi, ha hogy a hegyi forrás vizét szüleinek házába vezetendi, miután ezentul nem tehetendi többé a vízvezeték meg teljesen elkészült volna, Florát ugyan azon helyen, hol szüleit és hitét elárulta, a villám csapta meg. Az Agáról azt mondják, hogy nem sokára valamelyik magyarok elleni csatában elesett.

— Termő és terméketlen föld Magyarországon. A pozsonyi helytartósági kerületben termérték 4,988,179 hold 1021 öl termő, 288,546 hold 746 öl terméketlen, összes terület 5,276,726 hold 167 öl; holdankinti tiszta jövedelem 2 fr. 55 kr. összes tiszta jövedelem 14,545,052 fr. 46 kr. — A soproni helytartósági kerületben termérték 5,617,332 hold, 1147 öl termő, 316,524 hold 1388 öl terméketlen, összesen 5,933,857 hold 935 öl, holdankinti tiszta jövedelem 2 fr. 59 kr. összes tiszta jövedelem 16,753,704 fr. 38 kr. — A budapesti helytartósági kerületben termérték 5,313,747 hold 298 öl termő, 516,169 hold 1338 öl terméketlen, összesen 5,829,917 hold 36 öl, holdankinti tiszta jövedelem 3 fr. 40⁷/₈ kr. összes tiszta jövedelem 19,557,176 fr. 19 kr. — A kassai helytartósági kerületben termérték 5,666,940 hold 913⁴²/₄₈ öl termő 359,140 hold 194⁶/₄₈ öl terméketlen; összesen 6,026,080 hold 1108 öl; holdankinti tiszta jövedelem 1 fr. 15³/₈ kr. összes tiszta jövedelem 7,118,870 fr. 29 kr. — A nagyváradi helytartósági kerületben termérték 5,352,694 hold 1598⁴⁷/₄₈ öl termő, 470,005 hold 1125³⁶/₄₈ öl terméketlen, összesen 5,822,700 hold 1124³⁵/₄₈ öl; holdankinti tiszta jövedelem 2 fr. 44³/₈ kr., összes tiszta jövedelem 14,657,531 fr. 14 kr. — A bányai helytartósági kerületben termérték 4,687,446 hold 1369 öl termő, 326,188 hold 464 öl terméketlen, összesen 5,013,635 hold 233 öl; holdankinti tiszta jövedelem 5 fr. 16⁷/₈ kr.

összes tiszta jövedelem 24,754,315 fr. 47 kr. — Horvát-Tótországbán és a tenger melléken termérték 2,921,733 hold 860 öl termő, 134,719 hold 1505 öl terméketlen, összesen 3,056,453 hold 765 öl; holdankinti tiszta jövedelem 2 fr. 26 kr. összes tiszta jövedelem 7,108,465 fr. 21 kr. — A régi Magyarországon Erdélyt kivéve, volna tehát a községkinti reclamatiók alapján megigazitott számítás szerint termérték 34,548,075 hold 807⁴¹/₄₈ öl termő, 2,411,295 hold 360⁴²/₄₈ öl terméketlen, összesen 36,959,370 hold 1168³⁵/₄₈ öl föld, melynek holdankinti tiszta jövedelme 3 fr. 1⁴/₈ kr.; összes tiszta jövedelme 104,495,116 fr. 34 kr. p.pben.

— Roger, a híres párisi énekes mult kó 27-én falusi lakán Villers sur Marnen vadászatot volt. Egy kerítésen átlépendő puskáját a kerítéshez támasztotta, s midőn átlépett, a puskát a cső végén megfogva akarta áttemelni. E közben a fegyver elsült és a lövés a karján ment keresztül. A rögtön előhívott orvosok a kar levágását találták szükségesnek. Roger a műtétet hősiességgel állta ki, és a körülményekhez képest állapota megnyugtató. Roger-val, mint írják, chloroformot szivattak a műtét előtt, s a szenvedő művész, bódult állapotában, hangosan énekelt. Fiorentino tárcsáiról, ki jelen volt, megigéré, hogy oly operaszöveget ír számára, melyben mint Olaszországból hazatérő félkezű harcosnak lesz szerepe.

— A borcsinálás mestersége nagy lépésekkel halad előre. A párisi tudományos academia ülésében e tárgyra vonatkozólag egy értekezés olvastatott fel, mely a dinnyét különösen kiemeli, mint oly növényt, melyből kitünő bort készíthetni. A dinnye szerinte jó fehér és századokig (!) eltartható bort képes adni. (P. U.)

— Montalembert, miután híres pöre befejezésével, volt védői Berryer és Dufaure semmi tiszteletdíjt sem akartak elfogadni tőle, Demosthenesnek a vatikánban, s Aristidesnek a nápolyi muzeumban levő szobráról két ezüstötetű mellképet vétetett le, s e szelleműs ajándékot nyújtá át a két ügyvédnek.

— Kedves hír a hazai történelem barátjai számára, hogy a magyar akademia által kiadott Magyar történelmi tár 6-ik kötete éppen most megjelent. Ezen gyűjteményben már számos fő-főérdekű történelmi kisebb nagyobb adatok közöltettek, egyegy kötetnek ára még is csak 1 frt. 20 kr. pp.

— Kövály László becses művének: Erdély történelmének második kötete e napokban hagyja el a sajtót.

— Fővárosi lapjaink azt említik, hogy Zsitva-Gvarmat helységében egy Szabó József nevű földmives lakik, ki a vizisznonyt pontosan tudja gyógyítani minden patikái szer nélkül. Minthogy mi is lapunk m. é. 11, 15, 26. számaiban különféle oly egyéneket neveztünk meg a nép közül, a kik e szörnyű betegséget gyógyítani tudják, annyi tanúság mellett meglehetősen bizonyossággá vált, hogy ezen eddig gyógyíthatatlannak hitt betegség csakugyan gyógyítható. Csak azt várjuk, mikor fog már valahára a tisztelt orvosi kar leereszkedni, és az illető földmivesek által titokban tartott gyógyszert vizsgálat alá venni, hogy azután, ha jónak találják, az emberiség javára közhírré tétessék. Ugy hisszük a tárgy elég fontos, hogy tegyünk is már valamit érdekében.

— Diadal és bukás egyszerre. Egressy Gábor ur, a pesti nemz. szinpadtól megvált színészünk a mult hó második felében Deézen adott vendégzerepeket. Jutalomjátékaul „Bánk bán“ adatván, éppen midőn a művész tiszteletére készült ezüst serleg átadására számosan tolongának a szinpadra, s midőn a serlegátadó küldöttség vezetője szónoklatát befejezé, a gyöngye szinpad összeomlott, mely körülmény miatt „Bánk bán“ előadása a 4-ik felvonásnál félbeszakadt. Szerencsétlenség nem történt.

— Humboldt Sándor összes műveit orosz nyelvre fordítják. Hát hazai irodalmunkba melyik külföldi remekíró van már egészen átültetve?

— Izgár, krassói faluban, a lovakat valami ismeretlen ragály ragadta meg. Honoris szintén krassói faluban pedig a sertések közt dögvész ütött ki, melynek rövid idő alatt 37 darab esett áldozatul, 50 darab még beteg lévén. A sertéseken nyakdaganat és gyuladás mutatkozik, melyért a jelenleg uralkodó hőséget, és az állatok ittatására használt esővizet okozzák. — Hasonló baj jelentkezik Török Szákoson és Iklodán Temesmegyében.

Temesvári ujdonságok.

* Ö cs. kir. felsége gróf Coronini János kormányzó ur ö excellentiáját horvát- és tótországi bánnak és fumei kormányzónak kinevezni méltóztatott. Utódja Temesvárott lesz Szokcsevics József altábornagy ur Zágrábról.

* Szent István ünnepe közeledvén, jónak találjuk egy kevésbé ismert legfelsőbb határozatot közhírré tenni, melyet a néhai tartományi igazgatóság a temesvári német városi tanácssal közölt, és így hangzik: Az alábbirt hó 2-án kelt udvari leirat értelmében azon legfelsőbb határozat adatott ki, hogy az egész Temesvári Bánságban, Szent István magyar király, országos védszentül választassék, és ennek értelmében az ő napja ünnepeltessék. — Ezen legfelsőbb akarat azon hozzátevessel közöltetik, hogy a szükséges intézkedések megtéteszenek, kihirdettessenek, és végrehajtsanak. Temesvár november 16-án 1771.

* Az adóhátrálék a temesi Bánságban ez évben 2 millió forintnál többre ug.

* A helybeli takarékpénztárban a lefolyt julius havában 285 fél betett 57172 frt. 65 krt., ellenben 328 fél kivett 61919 frt 7 krt.

* Tudomás szerint ez év elején azon törvény léptetett életbe, mely az iparosok ama jegyek használatában jogtalan utánzóik ellen biztosítani akarja, melyek által a magok termékeit másokéitól különböztetni szokták. Ezen biztosítás fogantatva vétele miatt az iparosok fölhívtak, hogy iparjegyeiket, bélyegjeiket az illető kereskedelmi kamaránál beigtattassák. Feltűnő, hogy az egész Bánságban egyetlen iparos sem találkozott, a ki bélyegjeinek bejegyeztetését kívánta volna, holott a többi kamaránál több kevesebb beigtatások fordul-

nak elő. A gunyor ugyan azt mondhatná reá, a bánságiak eléggé biztosítva érzik magukat termékeik utánzása ellen, ezen termékek silánysága által. De reményljük, hogy legálább a hutatermékek kezelői fognak erre felelni.

* A mennyire dicséretre méltó volt gázvilágításunk, midőn tavaly minden nehézkes foltozások és igazítások nélkül életbe lépett, szintannyira növekedik a panasz, hogy a világítás napról napra rosszabb, és a régi olajlámpák szolgálatját sem pótolja már. Az illető társaság eléggé rongálja ugyan a fasorokat, az utak minduntalan felszakításával, de azért a sötétség mindig nagyobb. E héten a város némely utcáin alig lehetett az összekoccanást a sötétben botorkálókval kikerülni, és a helyi rendőrség csak itt-ott gyújthatott némi fényt. A Józsefváros fő utcái már kandelaberekkel pompáznak, ezek néhány valódi szemétdombokon felállítatvák ugyan, — de hisz miért ne utánzóknak változatosság kedvéért a cigányt is, ki meztelen testére aranyzsínoros dolmányt vesz föl.

* A mult héten Erdélyből, nevezetesen Károlyfehérvár és Brassóból 1,800,000 forint értékű vert ezüst 175 hordóban szállítatott itt keresztül Bécsbe, mely öszvegnek sulya 626 mázsát 77 fontot nyomott.

* A fegymnasium igazgatója Suhajda Sándor ur hasonló minőségben Kecskemétre tétetett át; helyét halljuk Hartl Ferenc ur azelőtt temesvári, most pesti tanár foglalandja el.

* Gazdasági egyletünk központi választmánya három hólnapi szünet után, folyó havi gyűlését akarta tartani, — de nem tarthatta, mert az alelnökön és titkáron kívül senki sem jelent meg.

A „Delejtű“ 28-ik számában megjelent pesti levél íróját felhívom, hogy levelének az alólirra vonatkozó a) alatti pontját bizonyítsa be az alólirt illető szavainak idézetével. Ha ezt nem teszi, a mint hogy nem is teheti, az alólirt a levélíró ellenében azon elégtételt veszi magának, hogy őt rágalmazónak nyilvánítja.

Pest, jul. 31. 1859.

A „Pesti Napló“ ujdonságírója.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

HIRDETÉSEK.

MOLL

SEIDLITZ PORA

Az utolsó világműkiállításán a hivatalos „Wiener Zeitung“ számai szerint minden hasonnemű házi gyógyszerek közt **egyedül csak ez** tüntetett ki **érdemmel**, s a nemzetközi eskütszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készítmény fölülmulhatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemű készítményei irányában elvitázhatlanul bebizonyítottatott.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „golya“ című gyógyszertárban, Tuchlauben, Wandel-szálloda átellenében. — Ara egy bepecsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasítások minden nyelven.

Ezen, ezer példában és sok évi tapasztalás után mint kitűnőnek bebi zonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze tulterjed. Hogy mit képes mivelni Moll Seidlitz-porainak biztos gyógyereje, nevezetesen **gyomor és alhasi bántalmaknál**, s hogy azok mily jelentékeny segélyt nyújtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szivdobogás, vértodulás, gyomorgörccs nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemi betegségeknel azt már mint bebizonyult tényt kell elismerni és számos gyenge idegzetű személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és új életerőt nyertek.

Temesvárott rendeléseket fogad a fenebbi gyógy-szerekre **Uhrmann M.** papir- és mű-árus úr.